

СУЧАСНІ ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

¹ Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджено нинішній стан інноваційної сфери України та запропоновано заходи, покликані сприяти забезпеченню сталого розвитку національної економіки.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційний процес, інноваційна система, конкурентоспроможність, сталий розвиток.

Abstract

The article explores the current state of Ukraine's innovation sphere and proposes measures designed to help ensure the sustainable development of the national economy.

Keywords: innovation, innovation process, innovation system, competitiveness, sustainable development.

Вступ

Сьогодні на зміну класичного індустріального суспільства з його характерними ознаками – розвиненим ринком праці та капіталу прийшов його постіндустріальний етап, в якому домінують інформація, знання та інші «нематеріальні» цінності, які стають вирішальним чинником ефективного розвитку підприємств, їх конкурентоспроможності, забезпечуючи перехід від панування сфери виробництва товарів і матеріальних послуг до панування сфери невиробничих послуг. У світі фактично вже вичерпані можливості вдосконалення і подальшого прогресу старих технологій, натомість отримує розвиток фаза активного зростання новітніх технологій, здатних внести революційні зміни в економіку і в суспільство загалом. Під впливом науки відбувається трансформація економічної системи, активізується науково-технічна та інноваційна діяльність.

Отже, існує нагальна необхідність докорінного переосмислення існуючих механізмів і моделей державного впливу на економічні й соціальні процеси та переходу на нові концептуальні засади соціально-економічної політики в Україні, які дозволять сформувати новітню її модель, що забезпечуватиме значно ефективніші інструменти реалізації соціально-економічних функцій держави.

Мета статті – охарактеризувати нинішній стан інноваційної сфери України та визначити основні чинники підвищення ефективності соціально-економічного та інноваційного розвитку національної економіки.

Результати дослідження

Щорічний оборот на світовому ринку високих технологій і наукомісткої продукції вимірюється вже в трильйонах доларів і в кілька разів перевищує оборот ринку сировини, включаючи нафту, нафтопродукти й газ. Україна, на жаль, на сучасному етапі розвитку практично втратила свої позиції в інноваційній сфері. Відповідно до індексу інноваційного розвитку, представленого агентством Bloomberg, у 2020 році Україна втратила три позиції порівняно з 2019 роком і зайняла 56 місце з 60-ти в рейтингу інноваційних економік світу [1]. Як бачимо, непослідовність дій українського уряду при здійсненні науково-технологічної та інноваційної політики закріплюють тенденцію до технологічного відставання нашої країни від розвинених держав: відбувається зниження конкурентоспроможності української економіки, гальмується розвиток високотехнологічних галузей промисловості, знижується кваліфікація працівників. Це зумовлює перетворення України у ресурсний придаток розвинених країн світу.

Незважаючи на задекларовані у законодавстві заходи щодо державного сприяння інноваційним підприємствам, реальна їх підтримка держави відсутня. Так, понад 88% підприємств у 2018 році здійснювали інновації за рахунок власних коштів, обсяг яких становив 10742,0 млн. грн. Вітчизняна наукова сфера не входить у систему державних пріоритетів, оскільки фінансування наукових досліджень і розробок з державного бюджету у 2018 році становило всього 0,17 % від ВВП, тоді як

Законом України «Про наукову та науково-технічну діяльність» бюджетні асигнування на науку і науково-технічну діяльність передбачені на рівні 1,7 % ВВП [3]. А частка виконавців НДР (дослідників, техніків і допоміжного персоналу) у загальній кількості зайнятого населення у 2018 році становила 0,54%, тоді як за даними Євростату у 2016 році ця частка в Данії була на рівні 3,18%, Фінляндії – 3,04%, Великій Британії – 2,29%, Нідерландах – 2,28%, а найнижчою ця частка була у Румунії – 0,54%, Кіпру – 0,87%, Болгарії – 1,09% та Польщі – 1,08% [4].

Сучасні досягнення України у міжнародному вимірі конкурентоспроможності економіки та ефективності функціонування національної інноваційної системи явно недостатні для забезпечення сталого економічного розвитку і показують, що ми дуже залежимо від стану світової економіки. Про це свідчить частка української економіки у світовій, яка за даними Світового банку за підсумками 2018 року становила лише 0,29% ВВП за паритетом купівельної спроможності (ПКС) [2].

Виходячи з вищесказаного, вирішальним чинником соціально-економічного розвитку української промисловості має стати інноваційна діяльність, якій має належати провідна роль у вирішенні складних не лише економічних та екологічних проблем, але й соціальних та культурних. Український уряд повинен спрямувати основні зусилля на розвиток інтелектуального потенціалу нації – як головний чинник інноваційного розвитку.

Щоб надати вітчизняній економіці реальну перевагу в глобальній економіці і конкуренції потрібно докладати максимальних зусиль для формування нового технологічного та інтелектуального потенціалу, створювати сприятливі умови для ефективного використання нових знань, освоєння новітніх технологій, інформації – як одних з найважливіших на сьогодні джерел економічного, соціального і духовного розвитку, залучати до інноваційного процесу науковців, економістів та підприємців. Але передусім потрібно створювати необхідні умови для результативного і якісного функціонування креативної частини національної інноваційної системи – сектора досліджень і розробок, освіти, винахідництва. Саме ці сфери сьогодні не відповідають потенційним потребам інтенсивного інноваційного розвитку національної економіки.

Висновки

Отже, нині у світі наука, освіта та інновації стають дедалі помітнішими і визначальними сферами розвитку суспільства. Тому, український уряд, зважаючи на дуже низьку конкурентоспроможність та інноваційність вітчизняної економіки, повинен докорінно змінити свою економічну політику і всіляко сприяти розвитку інноваційної діяльності. Державна фінансова підтримка інновацій має супроводжуватись удосконаленням умов підприємницької інноваційної діяльності та зацікавленням упровадження пріоритетних інноваційних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. . Bloomberg – <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-01-18/germany-breaks-korea-s-six-year-streak-as-most-innovative-nation>.
2. The World Bank – <https://databank.worldbank.org/>.
3. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 3, ст. 25.
4. Державна служба статистики України - <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Віталій Володимирович Зянько – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fk.zank@gmail.com

Zianko Vitalii V. – doctor of economics, Professor, Head of the Department of Finance and innovative management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: fk.zank@gmail.com